

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЗАЦІЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 338.3:631.1
JEL Classification: Q18, Q20

DOI: 10.37332/2309-1533.2024.2.27

Ксенофонов М.М.,
*канд. екон. наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу
економіки і політики аграрних перетворень,
Державна установа «Інститут економіки
і прогнозування НАН України», м. Київ*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ

Ksenofontov M.M.,
*can.d.sc.(econ.), senior research fellow,
senior researcher at the department of economics
and policy of agrarian transformations,
State institution "Institute of Economics and Forecasting
of the National Academy of Sciences of Ukraine", Kyiv*

SOCIAL AND ECONOMIC PECULIARITIES OF AGRO-ECOLOGICAL TRANSFORMATION OF AGRI-FOOD SYSTEMS

Постановка проблеми. Потреба людей в задоволенні себе продуктами харчування супроводжувала людство з часів його існування. В прадавні часи задоволення даної потреби здійснювалось шляхом взяття у Природи доступних видів продуктів харчування шляхом збирання їстівних рослин або полювання на птахів або звірів. Наступний крок задоволення харчових потреб людей у процесі їх подальшої еволюції був пов'язаний із переходом до осілого способу життя та місцевого виробництва продуктів харчування. При цьому слід відмітити, що задоволення цієї потреби, на фоні зростання чисельності населення, продовжувало переважно здійснюватись шляхом використання природного потенціалу, зокрема рівня родючості землі. Наслідком такого підходу в історичному розрізі стало зменшення природного рівня родючості сільськогосподарських земель та виведення значних площ родючих земель з обробітку.

Починаючи з другої половини ХХ століття, на протидію такому хижацькому ставленню до землі провідними науковцями, експертами та суспільними діячами наголошувалось на потребі врахування стану природних комплексів при вирішенні проблеми продовольчого забезпечення. Це більш цілісно можна зробити на агроекологічних засадах. В контексті зазначеного, важливим є дослідження соціально-економічних особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем, що передбачає підтримку місцевих громад, перехід до стійких екологічних практик, розвитку природоохоронного сільськогосподарського виробництва та зменшення залежності від ресурсомістких технологій. Це також пов'язано з переходом до комплексного розгляду агропродовольчих систем та раціоналізацією ланцюгів руху продовольчої продукції з місць виробництва до споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з характерних проявів сучасного етапу в управлінні територіальним та галузевим розвитком є акцентування уваги на потребі врахування впливу господарських процесів на стан навколишнього середовища. При цьому один з напрямів такого врахування сформувався навколо агроекології, який еволюціонував від науки про екологічні підходи в аграрній сфері до міждисциплінарної науки, системи практик та суспільних заходів з

врахування та впорядкування впливу різних елементів на стан навколишнього середовища та місця проживання людей. Зазначені тенденції знайшли відгосок у значному суспільному інтересі до даних процесів і викликали широке обговорення в наукових, експертних, політичних і суспільних колах. Це проявилось у формуванні багатоаспектності розгляду агропродовольчих систем в контексті набуття ними агроекологічних властивостей, суттєвою складовою яких є врахування соціально-економічних аспектів.

Дослідженню особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем присвятили свої роботи Бородіна О. М. [1; 2; 3], Прокопа І. В. [1; 2], Риковська О. В. [2], Михайленко О. В. [3], Фраєр О. В. [3], Яровий В. Д. [4], Молдаван Л. В. [5], Шубравська О. В. [6], Лагутенко О. Т. [7], Мусієнко М. М. [8], Созінов О. О. [9], Фурдичко О. І., Дребот О. І., Дем'янюк О. С., Ткач Є. Д., Бунас А. А. [10], Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Рєзніков В. В. [11], Albrow M., King E. [12] та багато інших.

Виходячи із зазначеного, слід наголосити, що забезпеченню більш ефективного переходу до сталих агропродовольчих систем сприятиме врахування соціально-економічних особливостей в процесі їх агроекологічної трансформації. Це й обумовлює актуальність дослідження у науковому та практичному відношенні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення соціально-економічних особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні три-чотири століття на планеті характеризувались проявом економічного зростання. За цей час відбулось стрімке зростання чисельності населення і, відповідно, суттєво зросла важливість у задоволенні його потреб. Дане задоволення супроводжувалось появою нових видів економічної діяльності з виробництва товарів та послуг і значною мірою базувалось на використанні природних сил, що, безперечно, мало як позитивні, так і негативні наслідки. Негативними наслідками економічного зростання стало виснаження родовищ корисних копалин, зменшення рівня родючості сільськогосподарських земель, забруднення навколишнього середовища тощо. З ХХ століття представниками суспільних та наукових кіл висловлювались різноманітні погляди та підходи щодо необхідності узгодження господарської діяльності людства зі станом природних комплексів. Одним з таких підходів є підхід з переходу до сталих агропродовольчих систем, використовуючи агроекологічні засади. У даному відношенні важливим є з'ясування змістовного визначення поняття «агроекологія» та сутнісних її елементів, важливих для забезпечення ефективності зазначеного вище переходу.

Агроекологічна трансформація агропродовольчих систем – це складний процес, спрямований на зміну традиційних методів ведення сільського господарства в напрямі більш стійкого, екологічно безпечного та соціально орієнтованого підходу. Ця трансформація виникає на перетині екологічних, економічних і соціальних аспектів, які взаємопов'язані та впливають один на одного. Огляд зазначеного підкреслює важливість включення соціальних та економічних питань при дослідженні процесів агроекологічної трансформації агропродовольчих систем.

Загальне дослідження наукових джерел щодо визначення поняття «агроекологія» дало нам підстави зупинитись на двох підходах, що відповідають предметності нашого дослідження узагальнений та міждисциплінарний. До умовно першого підходу нами віднесено дослідження Лагутенко О. Т., Мусієнка М. М. За підходом Лагутенко О. Т., агроекологія трактується як «наука, що вивчає агроекосистеми та агроландшафти, а також всі сучасні екологічні проблеми, пов'язані з агропромисловим виробництвом, та шляхи екологізації всіх галузей сільського господарства» [7, с. 6]. Своєю чергою, за визначенням тлумачного словника з агроекології Мусієнка М. М., суть поняття «агроекологія» походить від «агро... та екологія» та «вивчає взаємозв'язки сільськогосподарських рослин, тварин та довкілля, інакше кажучи, досліджує складні динамічні системи, створені на земній поверхні людиною (агробіогеоценози, агробіоценози та агроландшафти, в які вони об'єднуються). Агроекологія вивчає зв'язки між організмами в агробіоценозах, вплив на них факторів біотичних і факторів абіотичних середовища, їхню структуру, типи, а також районування з метою використання біоценотичних закономірностей для підвищення продуктивності агробіоценозів та якості одержуваної продукції» [8, с. 18].

З акцентом на міждисциплінарному розгляді агроекології можна зазначити дослідження Созінова О. О., Фурдичка О. І. Так, О. О. Созіновим акцентується увага на ролі агроекології як комплексної науки, яка ґрунтується на синтезі багатьох наук і заснована на системному підході з використанням політичних, економічних та інших чинників [9, с. 61-67]. А за підходом Фурдичка О. І. із співавторами, агроекологія як самостійна наука сформувалась у результаті перетину багатьох дисциплін, зокрема «з одного боку, є комплекс природничих наук: загальна екологія, математика, фізика, хімія, морфологія, анатомія, фізіологія, географія рослин, метеорологія, гідрологія, мікробіологія, біохімія, генетика тощо, а з іншого – виробничі науки про вирощування культур та виробництво продукції тваринництва: землеробство, рослинництво, агрохімія і ґрунтознавство, агролісомеліорація, лісівництво, водна меліорація, тваринництво, зоотехнія, біотехнологія, біобезпека, природокористування тощо» [10, с. 15].

На сучасному етапі суспільного розвитку агроекологія розглядається не просто як наука, а як філософія або концепція суспільного розвитку, що спрямована на збалансування антропогенного впливу людства на навколишнє середовище завдяки обґрунтуванню симбіозу сільського господарства з екосистемами та інноваційному вдосконаленню технологій виробництва (рис. 1).

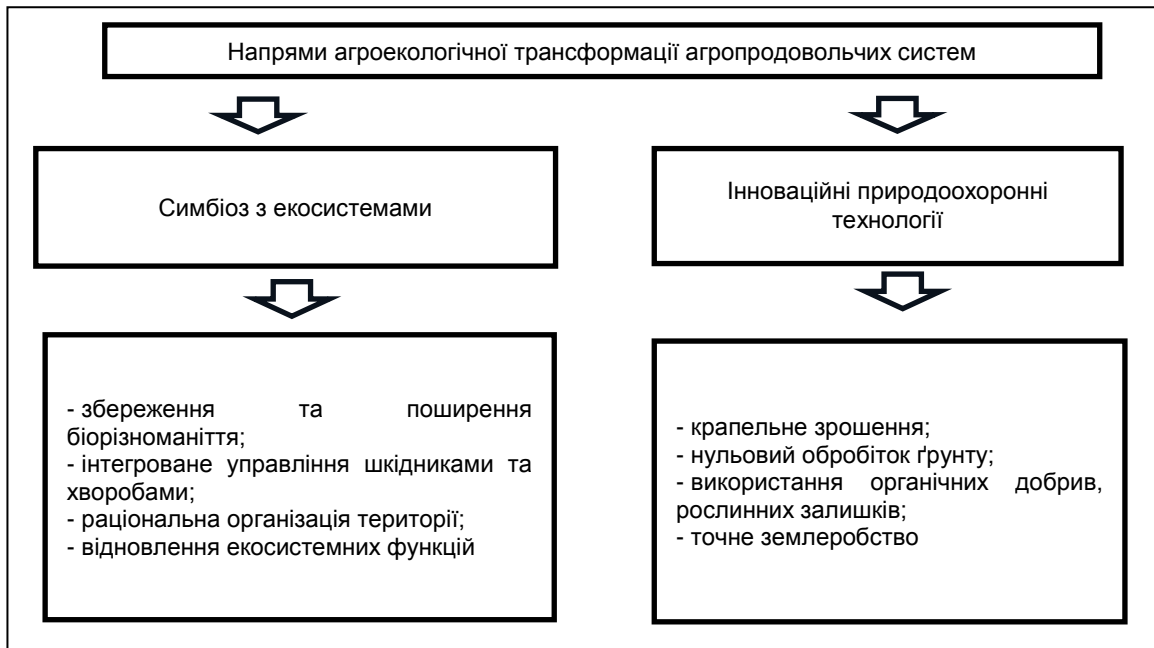

Рис. 1. Напрями агроекологічної трансформації агропродовольчих систем

Джерело: сформовано автором за даними [1; 3; 4; 7; 9; 13–15]

Симбіоз з екосистемами як напрям агроекологічної трансформації агропродовольчих систем передбачає тісне узгодження сільськогосподарської діяльності з природними екологічними процесами. В контексті зазначеного, господарська діяльність узгоджується зі станом природних комплексів і організовується таким чином, щоб не нанести шкоду природі, а сприяти її збереженню та відновленню внаслідок антропогенного впливу. Цей підхід базується на інтеграції традиційних знань із сучасними технологіями для досягнення балансу між продуктивністю аграрних систем і стійкістю екосистем.

Для збереження та поширення біорізноманіття важливим є створення умов для підтримки існування місцевих видів рослин і тварин, застосування змішаних посадок, що знижують ризик монокультурного виснаження ґрунтів. Інтегрованому управлінню шкідниками та хворобами сприятиме використання біологічних засобів замість хімічних, здійснення контролю розповсюдження за допомогою їхніх природних ворогів, птахів, комах, рослин, бактерій тощо. Прикладом раціональної організації території є контурно-меліоративна організація, яка має природоохоронну спрямованість, оскільки базується на розміщенні виробничих комплексів з урахуванням специфіки природних ландшафтів. Цей напрям передбачає використання природних систем очищення води, таких як штучні заболочені території, застосування систем збору дощової води для зрошення, використання покривних культур, які збагачують ґрунт, сприяють збереженню вологи та запобігають ерозії. Забезпеченню відновлення екосистемних функцій сприятиме створення буферних зон, які захищають річки та озера від забруднення агрохімікатами та підтримка лісосмуг і природних середовищ існування дикої природи навколо. Цьому також сприятиме спрямування генетики і селекції у напрямі посилення використання потенціалу регіональних рослин і тварин для підвищення їх адаптації до місцевих умов.

Інноваційні природоохоронні технології є важливим напрямом агроекологічної трансформації, спрямованим на впровадження сучасних рішень, які дозволяють зберігати природні ресурси, мінімізувати вплив сільського господарства на екосистеми і забезпечувати стійкий розвиток аграрного сектору. Ці технології базуються на інтеграції екологічних, інженерних та інформаційних підходів для підвищення ефективності галузей агропромислового виробництва.

Відносно інноваційних природоохоронних технологій слід відмітити, що їх напрями дії частково перетинаються із заходами напряму «симбіоз з екосистемами». Відмінність полягає в акцентах на вдосконаленні технологічної складової впливу господарських процесів на навколишнє середовище. Так, крапельне зрошення мінімізує прояв засолення ґрунтів, нульовий обробіток ґрунту зменшує інтенсивність ерозійних процесів, використання органічних добрив та рослинних залишків суттєво зменшує хімічне навантаження на навколишнє середовище. Цьому також сприяє технології точного землеробства, завдяки яким суттєво зменшується потреба в матеріально-технічних ресурсах, що, безперечно, має оздоровчий вплив на довкілля.

Агроекологічна трансформація агропродовольчих систем є необхідною у сучасному світі через глобальні екологічні, соціальні та економічні виклики, такі як зміна клімату, виснаження природних ресурсів, демографічний тиск і зростання попиту на продовольство. Соціальні та економічні аспекти цієї трансформації відіграють ключову роль у забезпеченні її ефективності та стійкості (рис. 2).

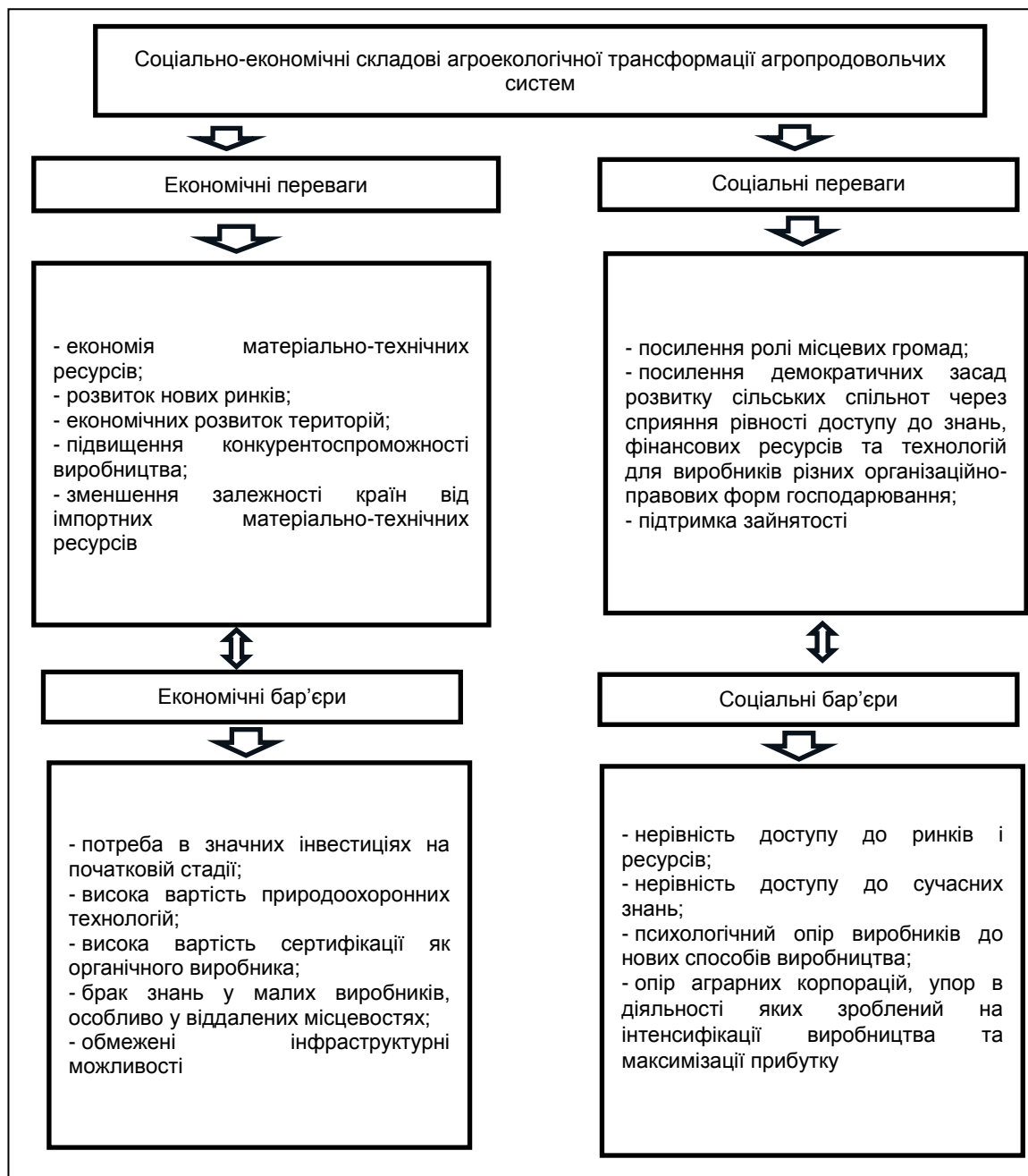

Рис. 2. Соціально-економічні складові агроекологічної трансформації агропродовольчих систем

Джерело: сформовано автором за даними [1; 3; 4; 7; 9; 13–15]

Дієвість існування будь-якого суспільного процесу чи явища значною мірою визначається економічними складовими. Саме можливість задіяння економічних складових надає реальності агроекологічній трансформації. Одними з основних економічних її переваг є можливість економії дорогих матеріально-технічних ресурсів для виробників та зменшення залежності від імпорتنих ресурсів для країн. Агроекологічна трансформація відкриває нові можливості та ринки органічної та іншої екологічнобезпечної продукції завдяки більш вищим цінам, на яку забезпечується вищий рівень конкурентоспроможності виробництва. Суттєвою перевагою агроекологічної трансформації є посилення економічної бази місцевого територіального розвитку через підтримання трудомістких виробництв, що знаходять втілення в дрібнотоварних формах агропромислового виробництва.

Посилення економічної бази місцевого розвитку прямим чином сприяє реалізації соціальних переваг агроекологічної трансформації, яка підтримує зайнятість, посилює роль місцевих громад внаслідок посилення їх економічної бази та в цілому зміцнює демократичні засади сільського розвитку через врівноваження доступу до інвестицій та нових знань виробників різних організаційно-правових форм господарювання.

Розгляд питання реалізації економічних переваг агроекологічної трансформації обов'язково слід узгоджувати з вирішенням питання подолання економічних бар'єрів. До їх переліку відносяться потреби в інвестиціях, висока вартість природоохоронних технологій, висока вартість сертифікації органічного виробництва, брак знань з екологічнобезпечного виробництва та обмежені інфраструктурні можливості, особливо для виробників віддалених районів. Складовою соціальних бар'єрів агроекологічної трансформації значною мірою є психологічний опір як самих виробників щодо переходу на нові способи екологічнобезпечного виробництва, так і їх окремих груп. Представники такої потужної групи, як агропродовольчі корпорації, орієнтовані на максимізацію поточного доходу від сільськогосподарського виробництва без врахування наслідків такого підходу на можливості у задоволенні продовольчих потреб у майбутніх поколіннях. Суттєвими соціальними бар'єрами є нерівність доступу як до ринків і матеріально-технічних ресурсів, так і до сучасних знань.

Таким чином, припиненню деградаційних тенденцій впливу господарської діяльності на стан природних ресурсів та передусім землі сприятиме агроекологічна трансформація агропродовольчих систем. Це більш ефективно можна здійснити за рахунок посилення соціальних та економічних переваг та нівелювання існуючих соціальних та економічних бар'єрів, що потребує здійснення окремих регулюючих заходів як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях управління.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження соціально-економічних особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем дало нам підстави зробити наступні висновки:

1) Агроекологічна трансформація є необхідною для забезпечення сталого розвитку агропродовольчих систем. Вона дозволяє вирішувати проблеми екологічної нестійкості, підтримувати розвиток місцевих громад і забезпечувати економічні вигоди для виробників сільськогосподарської продукції, особливо дрібнотоварних. Успіх цього процесу залежить від інтеграції зусиль на рівні держав, громад і міжнародної спільноти.

2) Процес агроекологічної трансформації спрямований на адаптацію сільського господарства до екологічних викликів, підвищення стійкості продовольчих систем і забезпечення економічного розвитку на основі екологічних принципів, тому важливим є визначення особливостей протікання даних процесів. Виділено два переважаючих напрями агроекологічної трансформації – симбіоз з екосистемами та інноваційні природоохоронні технології і виокремлено економічні й соціальні переваги та бар'єри агроекологічної трансформації, що може бути використано як підґрунтя для розробки стратегічних та програмних документів різних рівнів управління з вирішення даних проблем в Україні.

Література

1. Бородіна О. М., Прокопа І. В. Соціоекономічна складова розвитку сільського господарства і села на засадах агроекології: науково-прикладні аспекти. *Економіка України*. 2023. № 5. С. 82-96. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.082>.
2. Borodina O., Prokopa I., Rykovska O. Strengthening the role of local agri-food systems in overcoming the consequences of using food as a weapon in Ukraine. *Ekonomika APK*. 2024. Vol. 31. No. 1. P. 19-28.
3. Бородіна О. М., Михайленко О. В., Фраєр О. В. Землекористування та просторова справедливість у країнах Латинської Америки: уроки для України. *Economy & Forecasting*. 2020. № 4. С. 87-102.
4. Яровий В. Д. Інституціональне середовище аграрного землекористування: на шляху до адаптаційної та соціальної ефективності. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 1. С. 44-57.
5. Молдаван Л. В. Конфліктність у взаємодії економіки і природи та роль агроекології як важливого способу її упередження. *Економіка України*. 2022. № 2. С. 75-90.
6. Шубравська О. В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України : монографія. Київ : Ін-т економіки НАН України, 2002. 203 с.
7. Лагутенко О. Т. Агроекологія : навчальний посібник. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 206 с.
8. Мусієнко М. М. Екологія: Тлумачний словник. Київ : Либідь, 2004. 376 с.
9. Созінов О. О. Агроекологія – філософія сільського господарства XXI століття. *Вісник аграрної науки*. 1997. № 9. С. 61-67.
10. Екологія агросфери : підручник / О. І. Фурдичко, О. І. Дребот, О. С. Дем'янюк та ін. Київ : ДІА, 2022. 336 с.

11. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Рєзніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 496 с.
12. Albrow M., King E. Globalization, Knowledge and Society. London : SAGE Publications, 1990. 288 p.
13. Globalization: Threat or Opportunity? *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm> (дата звернення: 20.04.2024).
14. The 10 Elements of Agroecology. URL: <https://www.fao.org/agroecology/overview/10-elements> (дата звернення: 20.04.2024).
15. Агроекологія : стійкість, яку формує кожен та кожна з нас. *Екодія*. URL: <https://ecoaction.org.ua/ahroekolohiia-stijkist.html> (дата звернення: 20.04.2024).

References

1. Borodina, O.M. and Prokopa, I.V. (2023), "Socio-economic component of agriculture and rural development on the basis of agroecology: scientific and applied aspects", *Ekonomika Ukrainy*, no. 5, pp. 82-96, DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.082>.
2. Borodina, O., Prokopa, I. and Rykovska, O. (2024), "Strengthening the role of local agri-food systems in overcoming the consequences of using food as a weapon in Ukraine", *Ekonomika APK*, Vol. 31, no. 1, pp. 19-28.
3. Borodina, O.M., Mykhailenko, O.V. and Fraier, O.V. (2020), "Land use and spatial justice in Latin American countries: lessons for Ukraine", *Economy & Forecasting*, no. 4, pp. 87-102.
4. Yarovyi, V.D. (2017), "Institutional environment for agricultural land use: towards adaptive and social efficiency", *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 1, pp. 44-57.
5. Moldavan, L.V. (2022), "Conflict in the interaction of economy and nature and the role of agroecology as an important way to prevent it", *Ekonomika Ukrainy*, no. 2, pp. 75-90.
6. Shubravska, O.V. (2002), *Stalyi rozvytok ahroprodovolchoi systemy Ukrainy* [Sustainable development of the agro-food system of Ukraine], monograph, In-t ekonomiky NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 203 p.
7. Lahutenko, O.T. (2012), *Ahroekolohiia* [Agroecology], NPU im. M.P. Drahomanova, Kyiv, Ukraine, 206 p.
8. Musiienko, M.M. (2004), *Ekolohiia: Tlumachnyi slovnyk* [Ecology: Explanatory dictionary], Lybid, Kyiv, Ukraine, 376 p.
9. Sozinov, O.O. (1997), "Agroecology is a philosophy of agriculture of the XXI century", *Visnyk ahrarnoi nauky*, no. 9, pp. 61-67.
10. Furdychko, O.I., Drebot, O.I., Demianiuk, O.S. et al. (2022), *Ekolohiia ahrosfery* [Agrosphere ecology], DIA, Kyiv, Ukraine, 336 p.
11. Matiushenko, I.Yu., Berenda, S.V. and Rieznikov, V.V. (2015), *Yevrointehratsiia Ukrainy v systemi mizhnarodnoi ekonomichnoi intehratsii* [Eurointegration of Ukraine in the system of international economic integration], tutorial, KhNU im. V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine, 496 p.
12. Albrow, M. and King, E. (1990), *Globalization, Knowledge and Society*, SAGE Publications, London, UK, 288 p.
13. Globalization: Threat or Opportunity? *International Monetary Fund*, available at: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm> (access date April 20, 2024).
14. The 10 Elements of Agroecology, available at: <https://www.fao.org/agroecology/overview/10-elements> (access date April 20, 2024).
15. Ecodiia (2023), "Agroecology: sustainability, which is formed by each of us", available at: <https://ecoaction.org.ua/ahroekolohiia-stijkist.html> (access date April 20, 2024).

Ксенофонов М.М.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ

Мета. Визначення соціально-економічних особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є системний підхід до розгляду суспільних та економічних явищ і процесів. В ході дослідження також використовувались інші методи, зокрема: абстрактно-логічний – для розуміння соціально-економічних особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем; узагальнення – для виділення напрямів агроекологічної трансформації агропродовольчих систем, виокремлення економічних та соціальних переваг та бар'єрів даних процесів, формування висновків дослідження, графічний – для візуалізації результатів дослідження.

Результати дослідження. Наголошено на важливості агроекологічної трансформації агропродовольчих систем. Виділено два переважаючих напрями агроекологічної трансформації –

симбіоз з екосистемами та інноваційні природоохоронні технології. Виокремлено економічні та соціальні переваги та бар'єри агроекологічної трансформації, що може бути використано як підґрунтя реалізації даних процесів в Україні.

Наукова новизна результатів дослідження. Представлено авторський варіант особливостей агроекологічної трансформації агропродовольчих систем, який полягає у визначенні напрямів, економічних й соціальних переваг та бар'єрів агроекологічної трансформації агропродовольчих систем, що сприятиме вирішенню цих проблем.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на формування підґрунтя з розробки програмних документів по вирішенню завдань агроекологічної трансформації агропродовольчих систем, оскільки структурують особливості протікання даних процесів.

Ключові слова: агропродовольчі системи, агроекологічна трансформація, напрями агроекологічної трансформації, переваги та бар'єри агроекологічної трансформації.

Ksenofontov M.M.

SOCIAL AND ECONOMIC PECULIARITIES OF AGRO-ECOLOGICAL TRANSFORMATION OF AGRI-FOOD SYSTEMS

Purpose. The aim of the article is to identify the social and economic peculiarities of the agro-ecological transformation of agri-food systems.

Methodology of research. The theoretical and methodological basis of the study is a systematic approach to the consideration of social and economic phenomena and processes. In the course of the study, other methods were also used, in particular: abstract and logical – to understand the social and economic peculiarities of agro-ecological transformation of agro-food systems; generalization – to highlight the directions of agro-ecological transformation of agro-food systems, to highlight economic and social advantages and barriers to these processes, to form conclusions of the study, graphic method were utilized to visually represent research findings.

Finding. The importance of agro-ecological transformation of agri-food systems is emphasized. Two prevailing directions of agro-ecological transformation are identified – symbiosis with ecosystems and innovative environmental technologies, economic and social advantages and barriers to agro-ecological transformation are highlighted, which can be used as a basis for the implementation of these processes in Ukraine.

Originality. The author's version of the features of agro-ecological transformation of agri-food systems is presented, which consists in determining the directions, economic and social advantages and barriers of agro-ecological transformation of agri-food systems, which will contribute to solving these problems.

Practical value. The obtained results of the study are aimed at forming the basis for the development of program documents for solving the problems of agro-ecological transformation of agri-food systems, as they structure the features of these processes.

Key words: agri-food systems, agro-ecological transformation, directions of agro-ecological transformation, advantages and barriers of agro-ecological transformation.